

บทความวิจัย

แรงงานกับการไม่ได้รับ ความเป็นธรรม¹

นภาพร อติวานิชยพงศ์²

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากบทสังเคราะห์ผลการวิจัยเรื่อง แรงงานกับความไม่เป็นธรรม ปัญหาและทางออก โดย นภาพร อติวานิชยพงศ์ และคณะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อสุขภาวะ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

² รองศาสตราจารย์ประจำสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาความไม่เป็นธรรมที่มีต่อแรงงานรับจ้างประเภทต่าง ๆ และการสร้างอำนาจการต่อรองของแรงงานกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น โดยการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากรายงานวิจัยเรื่อง “แรงงานกับความไม่เป็นธรรม ปัญหาและทางออก” ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิด 4 เรื่อง เพื่ออธิบายความไม่เป็นธรรมและการสร้างอำนาจการต่อรองของแรงงานกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) ความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากรูปแบบการจ้างงาน 2) ความไม่เป็นธรรมจากระบบค่าจ้างหรือค่าตอบแทน 3) ความไม่เป็นธรรมจากการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการได้ไม่เท่าเทียมกัน และ 4) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของแรงงานในฐานะกลไกสร้างอำนาจการต่อรองเพื่อความเป็นธรรม

จากการศึกษาพบว่าพัฒนาการของระบบทุนนิยมในยุคโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เกิดรูปแบบการจ้างงานที่ซับซ้อนขึ้นและเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างแพร่หลาย เป็นผลให้แรงงานแต่ละประเภทมีสภาพการจ้างและสวัสดิการที่แตกต่างกัน แรงงานในระบบซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างประจำในสถานประกอบการมีสภาพที่ดีกว่าแรงงานประเภทอื่น ในการเข้าถึงสวัสดิการ การได้รับความคุ้มครองเรื่องค่าจ้าง และความมั่นคงในการทำงาน ในขณะที่แรงงานนอกระบบ แรงงานข้ามชาติและแรงงานไร้รัฐไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านการเข้าถึงสวัสดิการ การได้รับความคุ้มครองเรื่องค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในการทำงาน และขาดความมั่นคงในการทำงาน

การเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมของแรงงานได้ก่อให้เกิดการรวมตัวของแรงงานในรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เรียกว่าขบวนการแรงงาน (Labour movement) ซึ่งในปัจจุบัน

ขบวนการแรงงานไทยได้มีการขยายบทบาทของการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ของแรงงานจากแรงงานในระบบไปสู่แรงงานกลุ่มต่างๆ ตามองค์ประกอบที่เปลี่ยนไปของแรงงานในสังคมไทย ซึ่งรวมถึงการปรับโครงสร้างขององค์กรนำในระดับชาติให้สอดคล้องกับภารกิจ โดยที่ขบวนการแรงงานไทยยังต้องเผชิญกับปัจจัยบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของขบวนการแรงงาน

คำสำคัญ: แรงงาน, ความไม่เป็นธรรม, ขบวนการแรงงานไทย